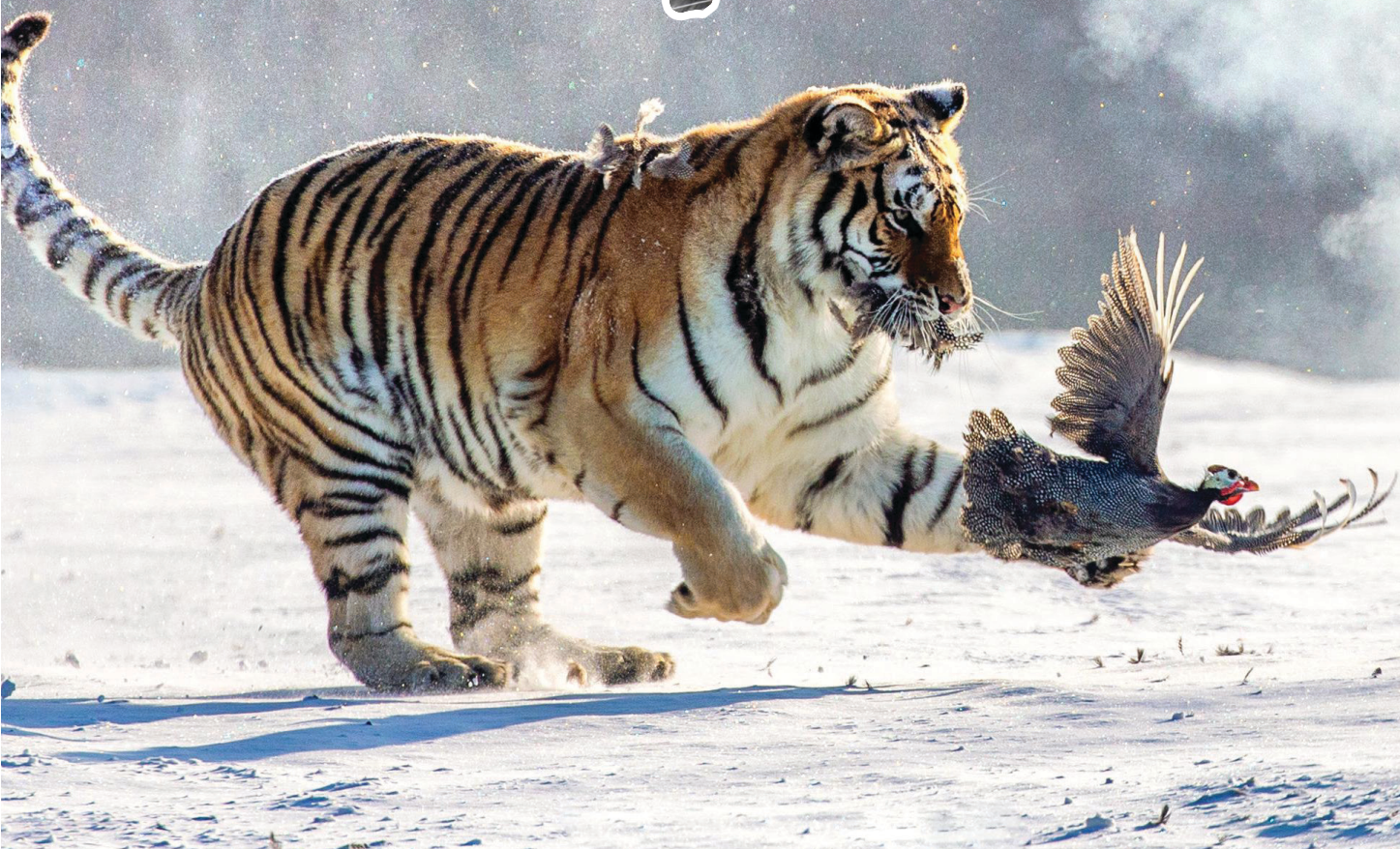

kể chuyện họ hàng nhà

hổ

Năm Dân, xin kể về họ hàng nhà hổ. Hổ thuộc Họ Mèo (Felidae). Đây là một họ động vật có vú trong Bộ Ăn thịt (Carnivora). Loài mèo nhà có tên khoa học là *Felis catus*. Mèo nhà đã gắn với cuộc sống của con người khoảng từ 7.000 đến 4.000 năm trước. Các thành viên của họ Mèo gồm các loài mèo lớn được biết nhiều đến như Sư tử, Hổ, Báo hoa mai, Báo đốm và Báo săn (mặc dù chúng có kích thước lớn, nhưng vẫn là hậu duệ của những loài mèo nhỏ đã tồn tại trước đây), và các loài mèo nhỏ hơn và ít được biết đến hơn như linh miêu tai đen, mèo gấm Ocelot, mèo cá, mèo rừng, và các loài khác. Hiện có 42 loài mèo đã được nhận dạng (nếu xem loài mèo Iriomote là phân loài thì còn 41) trên Trái đất đều có cùng tổ tiên. Các loài mèo có nguồn gốc ở châu Á và sau đó lan rộng đến các lục địa khác qua đường cầu đất. Thí nghiệm về ADN ty thể và ADN nhân tế bào hé lộ rằng các loài mèo tổ tiên đã tiến hóa thành 8 dòng chính phân tán qua ít nhất 10 lần di cư (theo cả hai hướng) từ lục địa sang lục địa qua cầu đất Bering và eo đất Panama, với chi *Panthera* là cổ nhất và chi *Felis* là trẻ nhất. Có khoảng 60% các loài mèo hiện đại được ước tính đã phát triển trong một triệu năm qua.

Hầu hết các loài mèo có một số nhiễm sắc thể đơn bội là 18 hoặc 19. Các loài mèo Tân thế giới (phân bố ở Trung và Nam Mỹ) có số đơn bội là 18, có thể do sự kết hợp của hai nhiễm sắc thể nhỏ hơn thành một nhiễm sắc thể lớn hơn. Trước phát hiện này, các nhà sinh vật học đã không thể thiết lập cây phân nhánh họ Mèo từ các hóa thạch do các hóa thạch của các loài mèo khác nhau tất cả đều trông giống nhau chỉ khác nhau về kích thước.

Các loài động vật họ mèo có đặc điểm chung là thú ăn thịt sống trên cạn, chúng có một số đặc điểm phân biệt với các loài thú ăn thịt khác, thể hiện ở răng, nanh, móng vuốt và khả năng săn đêm thông qua đặc điểm của mắt, chúng là các loài có cấu trúc cơ thể uyển chuyển và thích hợp với chiến lược săn mồi mai phục, đây cũng là các loài nổi tiếng tinh ranh và có ý thức lãnh thổ cao, sự tò mò và phần lớn là các loài động vật sống đơn độc (trừ sư tử).

Trong họ Mèo có 2 phân họ là phân họ Báo và phân họ Mèo. Phân họ Báo (Pantherinae) có hai chi là Chi *Panthera* Báo và Chi *Neofelis* Báo gấm. Loài hổ (*Panthera tigris*) nằm trong chi Báo *Panthera*. Phân họ Mèo (Felinae) có 12 chi. Mèo thuộc chi Gấm *Leopardus*

Chi Báo *Panthera* có 5 loài, bao gồm Hổ (*Panthera tigris*), Sư tử, (*Panthera leo*), Báo đốm hay báo đốm Mỹ (*Panthera onca*), Báo hoa mai (*Panthera pardus*) và Báo tuyết (*Panthera uncial*).

Loài Hổ (*Panthera tigris*) có nguồn gốc từ đông bắc châu Á, sau này khi khí hậu chuyển lạnh, tổ tiên của loài hổ hiện đại dần dần tiến hóa thành hai nhánh, lần lượt lan rộng về phía tây và nam, hình thành nên loài hổ Java (*Ptsondaica*) và loài hổ Bali (*Ptbalica*), hổ Caspi (*Ptvirgata*), hổ Sumatra

GS. NGND NGUYỄN LÂN DŨNG

(*Ptsumatrae*), hổ Đông Dương (*Ptcorbetti*), hổ Nam Trung Quốc (*Ptamoyensis*), hổ Siberia (*Ptaltaica*) và hổ Bengal và 8 loài phụ khác. Trong số đó, hổ Bali phân bố ở Bali, Indonesia và tuyệt chủng vào những năm 1940. Hổ Caspi phân bố từ Thổ Nhĩ Kỳ đến trung và tây Á, tuyệt chủng vào những năm 1970. Hổ Java phân bố trên đảo Java, Indonesia, và tuyệt chủng vào những năm 1980.

Về phân loại, loài Hổ (*Panthera tigris*) lại gồm 10 loài phụ sau đây: *Panthera tigris altaica* (hổ Siberi); *Panthera tigris amoyensis* (hổ Hoa Nam); *Panthera tigris balica* (hổ Bali) †; *Panthera tigris corbetti* (hổ Đông Dương); *Panthera tigris jacksoni* (hổ Mã Lai) – không là đơn vị phân loại hợp lệ?; *Panthera tigris sondaica* (hổ Java) †; *Panthera tigris sumatrae* (hổ Sumatra); *Panthera tigris tigris* (hổ Bengal); *Panthera tigris trinilensis* (hổ Trinil) † - không là đơn vị phân loại hợp lệ?; *Panthera tigris virgate* (hổ Caspi) †.

(Các phân loài đã tuyệt chủng được ghi kèm với ký hiệu †)

Chỉ còn 5 loài hổ hợp lệ và chưa bị tuyệt chủng là Hổ Siberi, Hổ Hoa Nam, Hổ Đông Dương, Hổ Sumatra và Hổ Bengal.

Năm 2017, Lực lượng chuyên trách về phân loại mèo của Nhóm chuyên gia nghiên cứu về các loài mèo của IUCN đã

sửa đổi phân loại họ mèo và hiện công nhận quần thể hổ ở lục địa châu Á là *Panthera tigris tigris*, và những con hổ ở quần đảo Sunda là *Panthera tigris sondaica*, như vậy theo cách phân loại mới thì loài hổ chỉ có 2 loài phụ mà thôi.

Hổ từng có phạm vi phân bố rộng lớn từ vùng Đông Anatolia thuộc Thổ Nhĩ Kỳ ở phía tây đến lưu vực sông Amur và ở phía nam từ chân đồi của dãy Himalaya đến đảo Bali ở quần đảo Sunda. Kể từ đầu thế kỷ 20, quần thể hổ đã mất ít nhất 93% phạm vi lịch sử của chúng và đã bị tuyệt chủng ở Tây và Trung Á, từ các đảo Java, Bali và ở các khu vực rộng lớn ở Đông Nam Á, Nam Á, Trung Quốc. Quần thể hổ ngày nay bị chia cắt, trải dài từ rừng ôn đới Siberia đến rừng nhiệt đới và cận nhiệt đới ở tiểu lục địa Ấn Độ và Sumatra. Hổ được liệt kê là loài có nguy cơ tuyệt chủng trong Sách đỏ IUCN kể từ năm 1986. Tính đến năm 2015, quần thể hổ hoang dã toàn cầu được ước tính có khoảng từ 3.062 đến 3.948 cá thể trưởng thành, giảm khoảng 100.000 (95%) so với đầu thế kỷ 20, với hầu hết các quần thể còn lại xảy ra trong các khu vực nhỏ bị cô lập với nhau. Những lý do chính cho sự suy giảm số lượng hổ bao gồm phá hủy môi trường sống, phân mảnh môi trường sống và nạn săn trộm. Hổ thường bị săn bắt để lấy da, xương, hay các bộ phận khác. Điều này, cùng với việc chúng thường sống ở một số nơi đông dân trên Trái Đất, đã gây ra những xung đột đáng kể với con người.

Bất chấp một hiệp ước quốc tế được ký năm 2007, cấm việc nuôi hổ để lấy các bộ phận buôn bán và trang trại nuôi hổ phải bị đóng cửa, thực tế lại đang diễn ra theo chiều ngược lại. Hoạt động buôn bán các bộ phận cơ thể hổ nuôi nhốt vẫn gia tăng, trong khi nhu cầu trên chợ đen đối với hổ hoang dã ngày càng cao lên. Hơn 5.000 con hổ đang sống trong các chuồng cộp tại các "trang trại hổ" ở Trung Quốc. Việc mua bán các bộ phận cơ thể của hổ bị cấm trên toàn thế giới, nhưng những chủ sở hữu các "trang trại" này không đóng cửa trang trại với hy vọng lệnh cấm sẽ được dỡ bỏ.

Các trại nuôi hổ không giúp ích gì cho việc bảo tồn hổ hoang dã mà việc buôn bán các sản phẩm dù hợp pháp hay phi pháp từ các cơ sở đáng sợ này đều đang kích thích nhu cầu thị trường, làm gia tăng hoạt động săn bắt trộm, dẫn tới sự tuyệt chủng của hổ hoang dã. Các nhà hoạt động bảo vệ động vật hy vọng rằng vụ bê bối tại ngôi đền ở Kanchanaburi (Chùa Hổ) tại Thái Lan sẽ có giá trị cảnh tỉnh. Nhưng để chấm dứt hoạt động buôn bán một trong những loài động vật oai vệ nhất thế giới có lẽ cần phải có một cuộc cách mạng văn hóa khác tại Trung Quốc.

